

ปกิณกะ

มองผ่านกรอบแนวทางการศึกษาด้านสุขภาพของพิภพโลก (Planetary Health)

A Framework to Guide Planetary Health Education*

พยงค์ เทพอักษร

ประธานอนุกรรมการวิจัยและบริการวิชาการ

คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

Phayong Thepaksorn

Chairman of the Sub-Committee for Research and Academic Service,

Faculty of Public Health and Allied Health Sciences, Praboromarajchanok Institute

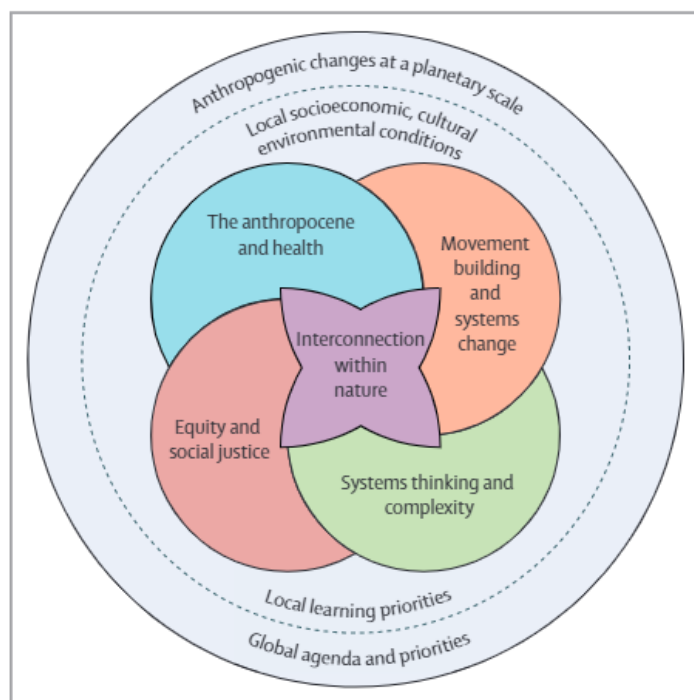
ผู้คนทั่วโลกกำลังเผชิญกับความท้าทายเร่งด่วนของวิกฤตสิ่งแวดล้อม สังคมและสุขภาพที่เชื่อมโยงกันในปัจจุบันมากขึ้น การระบาดใหญ่ของ COVID-19 เป็นการปลุกเร้าที่สำคัญย้ำเตือนเราว่าเราต้องการโลกที่มีสุขภาพที่ดีเพื่อให้ทุกคนมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี มั่นคงและปลอดภัย ในด้านสุขภาพของพิภพโลก(Planetary Health) ที่กำลังเกิดขึ้นใหม่เป็นกรอบในการทำความเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างกันเหล่านี้และระบุแนวทางแก้ไขสำหรับความท้าทายที่ซับซ้อน เผชิญหน้ากับอารยธรรมของเรา การสร้างบทบาทและความรับผิดชอบที่เป็นเอกลักษณ์ของสถาบันการศึกษาในการกำหนดอนาคตของเรา การสร้างและฝังรากการศึกษาด้านสุขภาพของพิภพโลก ไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนจึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการบรรลุการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็น การให้ความรู้ด้านสุขภาพของพิภพโลกในทุกระดับและทุกสาขาวิชาจะจัดให้มีและช่วยให้ผู้เรียนสามารถขับเคลื่อนการดำเนินการแบบสหวิทยาการและเสริมแรงร่วมกันเพื่อปกป้องและฟื้นฟูสุขภาพของพิภพโลก และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ (Sustainable Development Goals, SDGs).

อย่างไรก็ตามยังไม่มีกรอบการทำงานที่ชัดเจนเพื่อชี้นำสถาบันนการศึกษาและผู้เรียน เพื่อแก้ไขช่องว่างปัญหานี้ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานของผู้นำทางความคิดด้านสุขภาพและการศึกษาของ Planetary health ได้รับการประชุมโดย Planetary Health Alliance เพื่อสร้างกรอบการศึกษาด้านสุขภาพ ระหว่าง เดือนธันวาคม พ.ศ.2562 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 หน่วยงานพยายามที่จะสร้างหลักการพื้นฐาน 12 ประการสำหรับการศึกษาด้านสุขภาพพิภพโลก เพื่อสร้างกรอบการทำงานที่ทำหน้าที่เป็นภาษาพื้นฐานทั่วไปในสาขาวิชาและทำหน้าที่เป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับกลยุทธ์การศึกษาที่หลากหลาย 3 กรอบนี้มุ่งมั่นที่จะก้าวไปไกลกว่าความสามารถที่กำหนดไว้เพื่อรับรู้คำถามที่หลากหลาย สิ่งที่แสดง วิธีการเชิงกลยุทธ์ การศึกษาด้านสุขภาพพิภพโลก กรอบนี้เป็นการตีความที่มีการจัดระเบียบ แต่มีพลวัตเกี่ยวกับความกว้างของการศึกษาด้านสุขภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้วิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมและเส้นทางการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนใครซึ่งตอบสนองต่อบริบทของสิ่งแวดล้อมและสังคม ลำดับความสำคัญของท้องถิ่น เทคโนโลยีและทรัพยากรที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แต่ละแห่งแตกต่างกันไป

กรอบนี้ช่วยอำนวยความสะดวกในการสร้างโปรแกรมการศึกษาและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในด้านสุขภาพ โดยกำหนดเป้าหมายสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อการมีจุดยืนที่ไม่เหมือนใครในสังคมทั่วโลกในฐานะแหล่งที่มาของความเป็นผู้นำทางความคิดและในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญในการพยายามพัฒนา กรอบนี้มี

*เอกสารเรียบเรียงจากบทความ A framework to guide planetary health education. Lancet Planet Health 2021

ความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา กรอบการศึกษาด้านสุขภาพพิจารณาโดเมนพื้นฐาน 5 ประการที่เชื่อว่าประกอบด้วยสาระสำคัญของความรู้ค่านิยมและการปฏิบัติด้านสุขภาพของพิภพโลก (ภาพที่ 1) ประการแรก การเชื่อมต่อโครงข่ายภายในอย่างเข้าใจธรรมชาติ การส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจต่อพิภพโลกผ่านการรับรู้ถึงลักษณะส่วนบุคคลความรู้ความเข้าใจสังคมและอารมณ์ของกระบวนการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของกรอบ การเชื่อมต่อนี้ระหว่างกันภายในธรรมชาติเป็นวิธีการที่ความรู้ความเข้าใจ (ความรู้ลึกซึ้งของการเชื่อมต่อ) อารมณ์ (องค์ประกอบการดูแล) และพฤติกรรม (ความมุ่งมั่นที่จะกระทำ) ถูกรวมเข้าด้วยกันเมื่อออกแบบกลยุทธ์การศึกษาที่เปลี่ยนแปลง ในฐานะส่วนหนึ่งของโดเมนนี้การรวมเข้าด้วยกัน วิธีการรู้ ยอมรับความรู้ที่หลากหลายและประเพณีทางจิตวิญญาณที่สอนถึง ความเชื่อมโยงที่ลึกซึ้งภายในธรรมชาติ มานุษยวิทยาและสุขภาพชาวบ้าน สังคมเศรษฐกิจ วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมโลกาภิวัตน์และลำดับความสำคัญทางมานุษยวิทยาการเปลี่ยนแปลงพิภพโลก ระดับความเท่าเทียมและความยุติธรรมทางสังคม ความคิดเชิงระบบและความซับซ้อนการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงระบบการแลกเปลี่ยนระหว่างกันภายในองค์การความซับซ้อนของมานุษยวิทยาและสุขภาพการเชื่อมต่อนี้ความยุติธรรมและความยุติธรรมทางสังคมระบบความคิดและความซับซ้อนการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ (ตารางที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบการศึกษาด้านสุขภาพของพิภพโลกที่แกนหลักของกรอบนี้คือโดเมนการศึกษาด้านสุขภาพทั้งห้าที่แสดงในรูปที่เกี่ยวพันกันคล้ายกับเกลียวของเชือก แม้ว่าแบบจำลองจะแยกแต่ละโดเมนออกจากกัน แต่ความเป็นจริงของสุขภาพของดาวเคราะห์ต้องการให้เราเข้าใจธรรมชาติที่พึ่งพาซึ่งกันและกันและเชื่อมโยงกันของแต่ละโดเมน การแบ่งโดเมนเป็นแบบจำลองมีวัตถุประสงค์อธิบายให้เห็นความเชื่อมโยงกัน

Source: Lancet Planet Health 2021 เผยแพร่ออนไลน์ 21 เมษายน 2021 [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00110-8](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00110-8)

ประการที่สอง แอนโทร – โฟซีน (Anthropocene) และสุขภาพ มีลักษณะการหยุดชะงักครั้งใหญ่ในกระบวนการของระบบโลกซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของรอยเท้าทางนิเวศวิทยาของมนุษยชาติ โดเมนนี้มุ่งเน้นไปที่ความเข้าใจว่าผลกระทบของมนุษย์ที่เฉพาะเจาะจงต่อระบบธรรมชาติของโลกนั้นเชื่อมโยงกับผลลัพธ์ด้านสุขภาพอย่างไร การทำความเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์สัตว์และสุขภาพจำเป็นต้องใช้แนวทางทางสังคมและนิเวศวิทยาในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันและควบคุมโรคตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงปัจจัยกำหนดระดับ

ประชากรของสุขภาพของมนุษย์สัตว์และระบบนิเวศ โดเมนนี้ยังมุ่งเน้นไปที่การทำความเข้าใจปัจจัยพื้นฐานและสื่อกลางที่ช่วยเพิ่มหรือลดผลลัพธ์ด้านสุขภาพ เช่น วัฒนธรรมระบบคุณค่าการกำกับดูแลและเทคโนโลยี ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในโดเมนที่สื่อความเสมอภาคและความยุติธรรม

ตารางที่ 1 การเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ที่เลือกและผลกระทบต่อสุขภาพหลายมิติ

การเปลี่ยนแปลงของมานุษยวิทยา (Anthropogenic Changes)	ผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impacts)
● ความหลากหลายทางชีวภาพเปลี่ยนแปลง ● การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ● การเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำทางชีวเคมี ● มลภาวะทั่วโลก ● อากาศเปลี่ยนแปลง ● สภาพอากาศที่รุนแรง ● ทรัพยากรพร่อง (เช่นอาหารและน้ำ) ● การเปลี่ยนแปลงของสารอาหารในอาหาร	● การเปลี่ยนรูปแบบการติดเชื้อโรค ● การเปลี่ยนรูปแบบโรคไม่ติดต่อ ● การเปลี่ยนแปลงโรคทางโภชนาการ ● การเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพจิต ● การเปลี่ยนแปลงอนามัยการเจริญพันธุ์

ประการที่สาม การคิดเชิงระบบและความซับซ้อน สาขาสุขภาพของพิภพโลก ใช้แนวทางการคิดเชิงระบบที่ให้ความสำคัญนานในสาขานิเวศวิทยาและอธิบายว่าองค์ประกอบต่างๆมีปฏิสัมพันธ์และรวมตัวกันเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่ซับซ้อนอย่างไร ภายในสุขภาพของดาวเคราะห์และเพื่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอธิบายลักษณะของความเชื่อมโยงระหว่าง การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ในระดับภูมิสารสนเทศและเชิงโลกที่แตกต่างกัน การทำเช่นนี้ต้องอาศัยความเข้าใจบนพื้นฐานของระบบที่รวมลักษณะของระบบการปรับตัวที่ซับซ้อน เช่น ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบไม่เป็นเชิงเส้นหรือแบบวงกลมหรือการใช้ประโยชน์จากจุดต่างๆลักษณะที่เกิดขึ้นใหม่และการจัดระเบียบตนเอง ภายในโดเมนนี้ผู้เรียนจะทำงานเพื่อการตระหนักรู้ในตนเองเพื่อยอมรับอคติและรากฐานของญาณวิทยาของตนเอง

ประการที่สี่ ความเสมอภาคและความยุติธรรม ความเสมอภาคและความยุติธรรมในสุขภาพของพิภพโลก ตั้งอยู่บนสิทธิของมนุษย์และสิทธิของธรรมชาติทำให้ประชากรมนุษย์และระบบนิเวศทั้งในปัจจุบันและอนาคตมีโอกาสที่จะได้รับพลอย่างเต็มที่ การตระหนักถึงความเสมอภาคและความยุติธรรมต้องการการจัดความเหลื่อมล้ำในระบบเพื่อไม่ให้ประชากรต้องรับภาระของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่ไม่ได้สัดส่วนในขณะที่คนอื่น ๆ สามารถเติบโตได้ กระบวนการศึกษาต้องยอมรับความไม่เท่าเทียมกันทางโครงสร้างและความยุติธรรมทางประวัติศาสตร์และการเมือง การเหยียดเชื้อชาติและทุนนิยมหรือเสรีนิยมใหม่มีส่วนในการตัดสินใจของประชากรและสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพของพิภพโลก ในอนาคตจะต้องสามารถสร้างสถาบันขึ้นมาใหม่ เช่น กฎหมายการดูแลสุขภาพและการศึกษาที่ส่งเสริมและสร้างซ้ำความไม่เท่าเทียมกันและกำหนดสภาพความเป็นอยู่ของพิภพโลก

ประการที่ห้า การขับเคลื่อนรองรับระบบที่เปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ไขวิกฤตสุขภาพอย่างเร่งด่วน เช่น กรณีการระบาดโรครุนแรง ตรงกันข้ามกับความเชื่อที่เป็นที่นิยมการเคลื่อนไหว

ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงเพื่อตอบสนองต่อช่วงเวลาที่กำหนด การดำเนินการต้องการความสัมพันธ์ที่ครอบคลุมกลยุทธ์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการเป็นหุ้นส่วนการเปลี่ยนแปลง โดเมนนี้จัดการกับองค์ประกอบเหล่านี้เพื่อให้ผู้เรียนและผู้เชี่ยวชาญในอนาคตสามารถสร้างการขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของระบบและการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ไปสู่อนาคตที่เป็นธรรม การให้คำปรึกษาและการพัฒนาชุดทักษะที่เป็นรูปธรรมช่วยลดความไม่แยแส เพิ่มการมีส่วนร่วมและสร้างแรงผลักดันที่จำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงให้ได้

ดังนั้นสถาบันการศึกษาในฐานะผู้ให้และผู้เรียน ควรประสานพลังการเรียนรู้ในแนวทางใหม่ต่อการปรับเปลี่ยนสุขภาพของพิภพโลก เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการกำหนดบริบทความแตกต่างระหว่างสาขา รวมถึงความหลากหลายทางญาณวิทยา แนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินการและแนวทางการเปลี่ยนแปลงในการศึกษาจะต้องได้รับการออกแบบโดยเชิงกลยุทธ์และทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงของการศึกษานี้จะส่งเสริมชุมชนในท้องถิ่นและสังคมในการทำงานเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี มีความยุติธรรมและสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับทุกคน

References

- Guzmán.,C.F., Aguirre., A.A., Astle., B., Barros., E., Bayles., B.,Chimbari., M.,.....,Osano, O. (2021). A framework to guide planetary health education. *The Lancet Planetary Health*, 5, e253-255.
- Stone, S., Myers, S., Golden, C. (2018). Cross-cutting principles for planetary health education. *The Lancet Planet Health*, 2: e192–93.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development*. Retrieved from <https://www.un.org/development/desa/dspd/2015/08/transforming-our-world-the-2030-agenda-for-sustainable-development>.